

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Götheborgske

Spionen.

 Lördagen, den 17 Maji, 1766.

Guldene tider, i hwilka wi nu leswe! Lyckelige inbyggare af jordklotet, hwars födslotet warret så sen, at de nu först trädt in i werlden. Hade wåre försåder, de gamle årlige gubbarne, sedt sine efterkommanders lycksalighet; de hade säkert blifwet afunds-sjufe. De täflade med hselwa naturen i enfaldighet, och gingo, liksom de öfriga djuren, rätta wågen fram. Somlige kalla detta oxewågen; men, i min tanke, är detta för hårde sagt: de woro ändå människor, och än mer, fåder til en så hederlig afföda, som nu wål trampar deras stoft; men uprättar deras salna heder. Jag kan likwål ej underlåta at, i wissa omständigheter, jämföra äldre och nyare tider, för at wisa wårt företräde.

Hos de gamle hwilade hjertat ytterst på tungan: språket war ohöfsadt, åswen som hjertat, och här höls ingen winkel hemlig: två mötte hwarandra, och bleswo straxt wänner eller fiender: genom tre frågor hade den ene wändrat igenom alla winklar i den andres hjerta. Swart kunde

U

aldrig

aldrig förvandla sin färg; det blef swart. Felsteg af en rik, det är en myndig och betydande man, ansågos på samma sätt, som de waret begångna af den uflaste. Swartil tjente wäl då lyckans förmåner? En pröfwad wån war lika lå när, om ej närmare slägtinae än en broder. Hur skulle en hederlig man då kunna wisa sit ädelmod emot sine anförwanter; om ej deras personliga egenskaper ådrogo dem en skyndefsam besördran? De dyrkade en underlig dygd, hwilken de kallade ärlighet; denna, sade de, tillåter intet klypphol. Man wet, at själen är dygdernas hemwist: men denna säges waret teknad i sjelfwa ansigtet, och den öfriga kroppens stålning; hwad tydeligare anledning kan gifwas, at mistänka hånne såsom dygd? Imedlertid beröfwades dem på detta sättet alla wapen at skada, och den fördel at kunna wåra en hemlig och dölgd fiende.

Nu har hjertat liten eller ingen gemenskap med tungan. Man wånjer sig genom en lyckelig upfostran, at, ifrån spåda år, underhålla et nyttigt misförstånd imellan desse två, och man mögnar i konsten at förstålla sig nästan före än man behöfwer hånne. Man är wån nästan med alla människor; ty wånstap dyrkas nu på långt annat sätt, än i gamle dagar. Otta dagars, och otta års wänner äro og lika bekante; ty ingen försigtig röger sig: munnen talar et ånglaspråk, och hjertat förstår ej et ord därpå; således röger man ej hemligheter, och därigenom ger andra mordwapen i händerna.

I forne dagar war et handtag plunt, och hade mycket at betyda: så spåda händer, som wåra, hade säkert, wid den atrawänligaste öfwerens-kommelse, mist sin skapnad i de gamles: lycka, at wi nu ej hafwe at beställa med så handfast folk, och groska människor!

Allt hwad som wid et sådant handtag löfwas, höls obrotsligt: man hade på detta ensaldiga sättet råkad uti en förbindelse, utur hwilken man aldrig med heder kunde komma, förr än man til alla delar upfyllt sit löfte: de förstodo ej den nödwändigaste saken, at i ord och löften wara widlöftige och konstige. Wåre gammalmodige och ensaldige Förfäder woro intet nog klarhynte, för at märka med hwad skada, och egen kostnad de upbygde tempel at den så kallade ärligheten.

Efterwerlden har ansenligt förbättradt detta fel: wid handtag brukas nu all sedighet i werlden: man är så höflig at de händer, som mötas, knapt röra hwarandra, och därmed betecknas at löftet, som härwid, utan allt förbehåll, göres; likwål efter imellankommande wigtiga omständigheter, blifwer wilkorligt. Huru illa skulle icke mången kommet ut, om ej denna utlånsta sedigheten hos oss wunnit borgare-rätt; sätt omskapa vår nation, och göra Swenske män folklike? Hade icke mången, genom et hastigt löfte, satt sig i den olågenheten, at, med sin skada, eller åtminstone olågenhet, nödwändigt blifwa ordhällig, hwilken nu genom löften winner hastig wänskap, och, genom deras brytande, betydande fördelar?

Våre förfäder ägde en mera fall än het sig blod, (jag lämnar i sit värde om vårt klimat, i forntiden, hafte mera werkan på männifliga naturen, än det nu har) fällan hördes tråtor angående mit och dit. Man weste ej af at fördrifwa tiden med en lång rättegång: man kallade det et fördärf, utan at betänka huru nyttig en exceptio fori eller plurium citandorum kunde blifwa i längden.

När någon twift upkom, afgjordes den både enfaldigt och hastigt; men likwäl merendels senare, än den förolämpade glömt sin oförrätt. Kanslafning och dom skedde ofta under bar himmel: man slutar här af, at, om vår nord är sig lif; formaliteter slätt lära blifwet i aft tagna. Saken afgjordes utan hjelp af förespråkares wåltalighet: brottet hördes, lagen lämpades därtill, domen affades, och därmed war hela saken afgjord. En lagwis och en rätwis betydde i de gamlas tankar et och det samma. Jag lemnar i sit värde, om de behöft urskilja desse eller intet: nog af at wi hafwe största skäl at ogilla deras enfaldighet, och frögdas öfwer vårt sediga och uplysta tidehwarf.

Jag wore nästan färdig at tro, det de gamles kalla och grumliga blod ej rinner i våra ådror; om jag ej hade hört en och annan uträkna sina uråldriga langfädgar eller slägtregister. Inngen (prisad ware vår omwändelse) kan, med större hetta, emottaga en ringa oförrätt, än wi. Ingen kan med större ståndaktighet, under blida och obliða

obliða öden wið rättgång, fulfølja sin sak án wi:
 och följakteligen kan ingen wara mer öm om den
 delen af wåre medbröder, som, wið slika tilfällen,
 gör sig en heder af, at råða of hjulpsamma hån-
 der, án åswen wi. Lyckeliga tider, i hwilka den
 gamla enfaldigheten, med rodnad, måste erkän-
 na wåra segrar.

Kundgörelser.

Någon almoge, i Wedens och Bollebygds hä-
 rader, har, i början af denna wecka, gjordt et
 uplopp, hwilket, ester rykte, torde förmodeligen
 wara stilladt. Närmare underrättelse här om,
 lemnas härnäst.

Uti N:o 2 af Spionen förkunnades några, ny-
 ligen af Trycket utkomna, regler til en Enke och
 ommyndiga barns underhålls-cassa. I dessa ti-
 der, då kärlek til medmänniskjor blifwet et järn-
 teken, då jämwal de rike ej hafwa råd och lägen-
 het, at ålska andra än sig sselfwa, då den ena
 handen wet så noga hwad den andra gör; kan
 det ju ej annat än fågna et ömt hjerta, när såda-
 na inrättningar werkställas, som, fria från egen-
 nytta, endast witna om människjo-kärlek. Rike-
 domar äro ej altid de bästa rådgifware; när kär-
 leks-werk skola företagas: guldet åger den hem-
 liga kraft at förblinda sin ågare. Heders-titlar
 sätta en döwelig gemenligen så högt öfwer med-
 människjor, at desse råka utur hans synpunct. Et
 ömt hjerta är ofta, ensamt, tilräckeligt, at göra

U 3 godt

godt. Jag wiste ej auctoren til denna wakra inrättning, då N:o 2 af Spionen utkom; men får nu berätta, at det är Posementeuren och Fabriqueuren Herr Christopher Reimers, som härigenom hedradt sig. En sju- och begravningscassa, som redan är ansenlig, är, jämte denna senare, et öfwertygande prof på hans wälmening. Herr Reimers har ej stannat därwid, at författa nämnde reglor och articlar, samt i werket ställa inrättningen; utan han har ock hos Hans Kongl. Majestät härpå erhållet en nådig stadfästelse. De som behaga at deltaga uti denna wakra inrättning, och de fördelar, som härmed äro förknippade, kunna teckna sina namn hos Herr Reimers. Reglerna och articlarne finnas hos Herr James Marshall för 14 öre exemplaret. Härjämte följer utdrag af Kongl. Majestäts Nådiga Resolution på Herr Reimers ansökning:

„Som Kongl. Majestät i Nåder gerna befrämjar alt hwad til et så godt och Christeligt
 „Werts inrättande och förkofran länders; förden-
 „skul har Kongl. Majestät ej allenast härmedelst,
 „och i kraft af denna Des öppna Resolution, we-
 „lat til obrotslig efterlesnad i Nåder gilla och
 „stadfästa de redan författade, och til en början
 „i werket satte reglor och articlar, til denna inrät-
 „ning, sådane som de sistförledit är genom Tryc-
 „ket til deltagarnes och almänhetens kunnskap
 „finnes utfärdade; utan äfwen i Nåder samtycka,
 „at under denna stadfästelse de reglor och arti-
 „clar, på lika sätt, måge inbegripas, som härnäst
 efter

„efter til detta Werks förbättring, kunna blifwa
„behörigen gjorde.“

Som ågaren, af de för detta efterlyste böcker,
fått rätt på någre af dem; så förmodar han, at ock
innehafvarne af de öfrige insinna sig. Böckerna
äro följande: Loudow. Kaufmans Leric. 2 del. bokst.
A och B, samt H til och med M. De Roux
Dictionair på Frans. och Tyska. Collins Blut-
zeugen Jesu, med kopparst. En beskrifning om
Lappmarken på Tyska; alla i franskt band; samt
Gust. Adolpfs lefwernes beskr. Ågaren uptäckes
på Smittiska Boktryckeriet; utomdet han uti de
fleste böcker teknat sit namn.

Hos Herr Hans Jacob Beckman finnes Sel-
her- och spa-watten, som i denna weckan infom-
met; Pyrrmonter-watten wäntas på samma ställe
alla dagar in.

En Kepslast, af Gottlands kall, har nyligen an-
ländt: den som är hogad at tilhandla sig någon
del häraf, får närmare underrättelse af Herr Jens
Fred. Jenssen.

En man här i staden har, sedan förleden Sön-
dag, saknad sin hund, som tillsörene utom twång
aldrig öfvergifwet sin herre. Hunden är stor
och mycket raggig; men nu klippt i Skapnad af et
lejon, hwilket namn han ock lystrar. Til färger
är han svart, undantagande om halsen, hwarest
en grå ring gör honom ödkänd. Ågaren har
swårt wid at tro, det han utan lock, eller trug af-
wiket, och utlofwar fördenskul, til den som kan
gifwa behörig uplysning om honom, hederligare
wedergålning, än för en hund kunde wäntas.

Fort.

Fortsättning af förteckningen på de exemplar, som till
Allingsås Bokläda nyligen äro antomne.

Se N:o 19.

Förfl. til ny tjenstebjonds stadga. 1765. 8 ö. Dito
til ny inrätt. wid brännwins tilwerkningen, 1765. 6 ö.
Försök i konsten at strida efter måtvishetens lagar.
1 Dal. 4 ö. Förälldrars och barns själa-berrielse
af Baudemien. 1 Dal. 16 ö. Gaddis upmuntran
til nyttiga planteringar i Finland, 3 Delar. 24 ö.
Gjörvells Svenske Mercurius för år 1765. 6 Dal. 16 ö.
Hanells försök, at rätt fatta skiljemärken i skrifvande.
12 ö. Hartmans ihopsamlade medel emot bestaps
päst. 4 ö. Höfs förfl. öfver besynnerliga ord i
Sw. Psalmboken. 1 Dal. 6 ö. Swad nytt i kyr-
kan, N:o 2. 2 ö. Hylphers Åttar-tal öfver Wall-
vikiska släkten. 26 ö. Häggströms memorial 1766.
5 ö. Högmåls frågor 1765. 3 ö. Inympning
af sundt förnuft. 10 ö. R. Majits bref 1765 om
nya Stapelstäder och Stapelrättighet för andra Stä-
der. 3 ö. Dito bref om at Auditeurer och Regements
Fältskärer wid affskedstagande må njuta förmån af ac-
cord. 2 ö. Krafts Mathematiska och naturliga
Geographie, öfvers. af Bar. Palmqvist. 1 Dal. 16 ö.
Krigs-artikl. af Kongl. Lag-Comiss. författade och Riks-
högl. Ständers öfverseende understälte, Stockh. 1755.
18 ö. Liedbeck's beskr. öfver himmels- och jordglo-
bers nytta. 16 ö. Lyckönskan wid Talmans wä-
len 1765 af en Schol-betsjent. 2 ö. Michaelis ut-
kast til Typiska Theologien, öfversatt af Gadda 1765.
2 Dal. Mosanders tankar om den H. Skrift. 7 ö.
Muncks compendium Theol. Biblicæ. 5 D. Eco-
nomiska betrakt. om W. Coursen, samt ämbetsmän och
deras löner 1765. 8 ö. Oratio de Ivaro Dyre, a
Gothenio edita. 16 ö. Postilla, Langhansens,
 kallad Barna-Postilla. 3 Dal. 12 ö. Proxim
och Lymphida kärleks händelser. 10 ö. Psalmbok i
8vo trykt i Norrköping. 2 Dal. Påminnelser wid
Adj. Christiernins föreläsningar. 14 ö.
Resten härnäst.